

Сьогодні

Урок №24

Суфіксальний спосіб творення

Мета: ознайомити зі змінами приголосних при творенні слів: іменників із суфіксом -ин(а) від прикметників на -ський, -цький; буквосполученням -чн- (-шн-), удосконалювати вміння утворювати нові слова вивченими способами; розвивати зв'язне мовлення (усне та письмове) та творчі здібності; обґрунтовувати важливість бережного ставлення до мови; формувати компетентність спілкуватися рідною мовою, соціальну, громадянську компетентності; виховувати повагу до рідної мови, до традицій своєї країни.

**Уже дзвінок нам дав сигнал:
Працювати час настав.
Тож і ми часу не гаймо
Роботу швидше починаймо.**

❖ Сьогодні на уроці говоритимемо про зміни приголосних звуків під час творення слів. Навчимося самотійно та грамотно утворювати слова.

Сьогодні

Перевірка домашнього завдання

Визначте, які зі слів є твірними, які — похідними. Як утворилися похідні слова? Які фонетичні процеси відбуваються в процесі словотворення?

1. Прага — празький; Париж — паризький, Кавказ — кавказький. Чумак — чумацький, Дрогобич — дрогобицький, Вінниця — вінницький, Волноваха — волноваський, Сиваш — сиваський, Черкаси — черкаський.

2. Чумак — чумацтво, боягуз — боягузтво, птах — птаство. Кравець — кравецтво, убогий убозтво, товариш — товариство.

**За допомогою яких значущих частин
можуть утворюватися нові слова?
Наведіть приклади.**

**Які способи словотворення ви
пам'ятаєте?**

**Утворіть прикметник від слова *Прага*
за допомогою суфікса
-зьк-.**

Сьогодні

Запишіть сьогоднішню дату

Класна робота

**Робота із
підручником
«Українська мова»
Н. Голуб та ін.,
с. 39-40.**

- Під час творення прикметників за допомогою суфікса -ськ (ий) та іменників за допомогою суфікса -ств (о) кінцеві приголосні твірної основи чергуються:
 [г], [ж], [з'] + -ськ (ий), -ств (о) = -зьк (ий), -зтв (о).
 [к], [ч], [ц'] + -ськ (ий), -ств (о) = -цьк (ий), -цтв (о)
 [х], [ш], [с'] + -ськ (ий), -ств (о) = -ськ (ий), -ств (о).

Утворіть прикметники від поданих іменників. Складіть словосполучення з похідними словами

Східниця, Бахмач, Буг, Гадяч, Рига, Кагарлик, Трускавець, Кривий Ріг, Кременчук, Золотоноша, чех, француз, латиш, узбек, німець, турок, гагауз, грек.

Східницький, бахмацький, бузький, гадяцький, ризький, кагарлицький, трускавецький, криворізький, кременчуцький, золотоноський, чеський, французький, латиський, узбецький, німецький, турецький, гагаузький, грецький.

Замініть словосполучення «іменник + іменник» словосполученнями «іменник + прикметник», запишіть їх. Визначте спосіб творення прикметників. Поясніть особливості вимови й написання

Сік з яблука, вузол залізниці, промінь сонця, вулиці Парижа, поле пшениці, коктейль з молока, жовток з яйця, пляжі Туреччини, катакомби в Одесі, шлях чумаків, звичаї козаків.

Яблучний сік, залізничний вузол,
сонячний промінь, паризькі вулиці,
пшеничне поле, молочний коктейль,
яєчний жовток, турецькі пляжі, одеські
катакомби, чумацький шлях, козацькі
звичаї.

Усі прикметники утворені суфіксальним
способом.

Читання для себе	
Читання для когось	
Слухання	
Робота із словами	
Письмо для себе	

Розгляньте таблицю. Розкажіть про чергування приголосних у суфіксах. Користуючись таблицею, утворіть іменники від поданих прикметників і запишіть їх. Складіть речення з двома-трьома іменниками

Чергування приголосних у суфіксах

-цьк (ий) + -ин- = -чч- (ин)	донецький — Донеччина, турецький — Туреччина, вінницький — Вінниччина, але Галичина
-ськ (ий), -ск- + -ин- = -щ- (ин)	харківський — Харківщина, віск — вощина
у присвійних прикметниках -ськ-, -ск- + -ин- = -сьч-, -ск	Ониська — Онисьчин, Васька — Васьчин, Параска — Парасчин-, але Мелашка — Мелашин
-к, -ц + -н = чн	безпека — безпечний, серце — сердечний

Хмельницький, німецький, львівський,
полтавський, черкаський, угорський,
словацький, козацький, одеський,
турецький, херсонський, миколаївський,
донецький.

Хмельниччина, Німеччина, Львівщина,
Полтавщина, Черкащина, Угорщина,
Словаччина, Козаччина, Одещина,
Туреччина, Херсонщина, Миколаївщина,
Донеччина.

Прочитайте речення. Випишіть слова, утворені суфіксальним способом.
Поясніть написання виділених слів. Назвіть слова, у яких суфікси виражають суб'єктивну оцінку

1. Пішов рівний теплий дощик, що пах татарським зіллям. 2. Василь їхав до хутора Кресельці в лісництво на раду отаманів, його супроводжували ще брат Петро Чучупака, боровицький отаман Павло Солонько. 3. Це була Дося Апілат, грушківська молода козачка, яка воювала в холодноярському гайдамацькому полку ще з Василем Чучупакою. 4. Так собі міркувала Ганнуся, стоячи біля причілка хати, аж поки вгледіла на вершечку акації чорного ворона (В. Шкляр).

Дощик, татарським, лісництво,
боровицький, грушківська, козачка,
холодноярському, гайдамацькому,
Ганнуся, вершечку.

Уявіть, що ви організатор пісенного фестивалю. Вам необхідно запросити учасників з різних міст України (Київ, Житомир, Миколаїв, Чернігів). Продовжте перелік міст трьома-чотирма прикладами, утворіть від них іменники за допомогою суфікса -ин. Як ви назвете мешканців цих міст. Запишіть ці назви

Що ви знаєте про фестивалі, які проводять в Україні?
У чому полягає основна мета їх?
Знайдіть у відкритих джерелах інформацію про фестивалі й поділіться нею з однокласниками і однокласницями.

Відскануй QR-код або
натисни на коло!

Вправа 94, с. 40-41.

